

NOTAT

Fødevarerberedskabsenheden
J.nr. 2017-28-160-00272
Ref. NIKHO, LRA
Dato: 30-08-2017

Redegørelse om status for sagen med fipronil-forurenede æg

De belgiske myndigheder har i det fælles EU-varslingsystem for foder- og fødevarerhændelser (RASFF) meldt ud, at der i juli 2017 er påvist fipronil i prøver af æg og fjerkræ fra flere besætninger i Nederlandene og Belgien. Der er efterfølgende også kommet dokumentation for, at der er fundet fipronil i æg over grænseværdien fra Polen, Ukraine, Ungarn, Italien, Rumænien og Frankrig samt i æggepulver fra Tyskland. Fipronil er ikke fundet i kyllingekød over grænseværdien.

Fødevarerstyrelsen efterforsker sagen og holder sig tæt informeret via bl.a. EU-Kommissionen. Det er en stor efterforskning, og sagen udvikler sig fortsat.

1. Hvordan er problemet opstået?

Fipronil er godkendt som veterinærmedicin, biocid og pesticid, men må ikke bruges til fødevarerproducerende dyr. Fipronil sælges i Danmark bl.a. som loppemiddel til hund og kat. Vedrørende problemerne i Nederlandene og Belgien har undersøgelser i Belgien vist, at et firma ulovligt har tilsat fipronil til bl.a. det lovlige middel DEGA-16, som er distribueret og brugt til at bekæmpe blodmider hos høns. Midlerne har ikke været mærket med indhold af fipronil. Fipronil kan ophobe sig i høner og dermed i æg. Fødevarerstyrelsen har endnu ikke viden om, hvordan det kan gå til, at der også er fundet fipronil i æg fra de øvrige lande.

2. Information om sagen via EU's varslingsystem (RASFF)

Sagen startede som en indberetning via RASFF om muligt snyd med sprøjtemidler til hønsebesætninger i Belgien. De nederlandske og belgiske myndigheder erkendte sagens alvor efter fund af fipronil i æg til konsum.

EU-medlemslandene underretter hinanden i sådanne situationer gennem varslingsystemet RASFF og udveksler informationer, fx om konkrete partier forurenede eller farlige fødevarer, resultater af analyser og virksomhedernes oplysninger om distribution til andre lande i EU.

3. Hvor farligt er fipronil?

Fipronil vurderes toksisk over en vis grænse og er på EU's liste over stoffer, der skal vurderes for hormonforstyrrende effekter, og videnskaben diskuterer løbende fipronils eventuelle hormonforstyrrende effekter. På nuværende tidspunkt står stoffet i kategori 3B, hvor der ikke er indikation for hormonforstyrrende egenskaber, eller hvor eventuelle hormonforstyrrende effekter ikke kan vurderes på grund af manglende data.

EU-Kommissionen udsendte den 7. august 2017 en notifikation med en akut sundhedsskadelig grænse for fipronil på 0,72 mg/kg. I forhold til sagens karakter og fipronils toksikologiske effekter vurderer både Kommissionen og DTU Fødevareinstituttet, at akutte sundhedsskadelige effekter kræver koncentrationer over 0,72 mg/kg. Andre effekter vil kræve en livstidseksponering af fipronil.

Vurderingen er altså, at indhold under 0,72 mg/kg ikke er akut sundhedsfarligt. Analytisk kan man på de laboratorier, der analyserer for fipronil, måle og kvantificere indhold af fipronil over 0,005 mg/kg. Lavere indhold vil i nogle produkter kunne detekteres med nye metoder, men for at fastlægge en fælles praksis er der taget udgangspunkt i en detektionsgrænse på 0,005 mg/kg som kriterium for indgreb. Et indhold i æg og æggeprodukter mellem 0,005 og 0,720 mg/kg er således ulovligt, men ikke sundhedsfarligt, når der er tale om en afgrænset periode.

DTU Fødevareinstituttet har vurderet de konkrete sager og understreger, at der ikke er en sundhedsmæssig risiko (heller ikke hormonforstyrrende effekter) ved kortere tids indtag af æg med de fundne koncentrationer af fipronil. DTU's risikovurdering er bl.a. baseret på EFSA's undersøgelser af stoffet. De højeste niveauer af fipronil, der indtil nu er fundet i ægprodukter på det danske marked, er op til 0,07 mg/kg. De skalæg, som forbrugerne køber i supermarkederne, er primært danske æg, hvor der ikke er set indhold af fipronil.

En forklaring på, at der i kyllingekød kun er fundet fipronil under grænseværdien, er primært, at slagtekyllinger har en kort levetid, og at stalde til slagtekyllinger normalt desinficeres mellem hver flok, så der sjældent er behov for at bekæmpe blodmidler i de levende flokke.

4. Brug og overvågning af insekt- og biocidmidler i dansk ægbranche

Miljøstyrelsen har oplyst, at midlet DEGA-16 ikke er registreret i Produktregisteret, hvor det skal registreres inden brug i Danmark.

Den danske ægbranche har oplyst, at følgende fire midler bliver brugt i Danmark: Hemexide, Activo, Elector og Baymite. Hemexide er et biocid (et fysisk kalkmiddel uden aktivstof). Activo er ligeledes et biocid (et fysisk kalkmiddel), men tilsat planteekstrakter. Elector er et biocid godkendt af Miljøstyrelsen til brug i tomme stalde og indeholder aktivstoffet spinosad (aktivstoffet er både et biocid og et pesticid). Baymite er et veterinært lægemiddel med aktivstoffet phoxim (blev engang brugt som pesticid), og sælges ifølge producenten Bayer som veterinært lægemiddel på særlig licens i Danmark.

Fødevarestyrelsen overvåger både spinosad og phoxim via kontrollen af pesticidrest-er i frugt og grønt, men ikke i æg.

Fødevarestyrelsen vil i en periode også overvåge rester af både fipronil, spinosad og phoxim i æg, så der er sikkerhed for, at disse stoffer ikke kan genfindes i æg. Metoden for fipronil i æg er allerede kørt ind på Fødevarestyrelsens laboratorium, og de øvrige analyser vil blive det fra næste år.

5. Ikke tegn på ulovlig brug af fipronil i dansk ægbranche

Fødevarestyrelsen har ikke information om, at fipronil er brugt ulovligt i den etable-rede danske fjerkræ- eller ægproduktion.

Den danske ægbranche har kontaktet sine leverandører af insekt- og biocidmidler og har indhentet erklæringer på, at de pågældende midler ikke indeholder fipronil.

Ægbranchen har også oplyst, at fire danske ægpakkerier har fået analyseret æg fra alle deres leverandører. Pt. har to store ægpakkerier dokumenteret, at alle prøver er negative for fipronil. Det drejer sig om æg fra ca. 80 besætninger. Øvrige resultater forventes snarest.

Fødevarestyrelsen har rutinemæssigt igangsat en verifikation af ægbranchens ana-lyser på området.

Fødevarestyrelsen har endvidere på Facebook slået fast, at fipronil kun må anvendes på hunde og ikke på høns. Dette med henblik på at sikre, at hobby hønseavlere ikke foranledes til at bruge fipronil i de små hobbybesætninger.

6. Hvad er indført til Danmark

Fødevarestyrelsen har pr. 29. august 2017 modtaget 12 indberetninger fra danske virksomheder eller gennem RASFF om, at fipronil forurenede konsumæg eller ægholdige produkter har været på det danske marked.

Ingen af disse produkter har indeholdt fipronil på et niveau, hvor det har udgjort en sundhedsmæssig risiko. Det har dog været på et niveau, som kræver en tilbagetræk-ning fra alle handelsled (jf. EU-Kommissionens retningslinjer). Se også vedlagte liste over de 12 indberettede sager.

7. Resultater fra den igangværende efterforskning

Fødevarestyrelsen får løbende indberetninger om fund af fipronil i æg og ægprodukter fra andre medlemsstater gennem RASFF og fra berørte danske virksomheder.

Fødevarestyrelsen modtager som RASFF kontaktpunkt bl.a. alle indberetninger om fund af fipronil i fødevarer, uanset om de pågældende fødevarer er på det danske marked eller ej. Disse indberetninger gennemgår Fødevarestyrelsen på daglig basis og sikrer derved både et samlet overblik over udviklingen i den aktuelle sag, samt at alle indberetninger, som involverer danske virksomheder, bliver håndteret.

De indberetninger, som Fødevarestyrelsen modtager fra RASFF systemet eller fra berørte danske virksomheder, bliver vurderet konkret. Hvis denne vurdering betyder, at virksomheden skal gennemføre en tilbagetrækning af et parti varer, følger Fødevarestyrelsen op med tilbagetrækningskontrol. Tilbagetrækningskontrollen er en standardprocedure, der bliver sat i værk i forlængelse af virksomhedens tilbagetrækning. Kontrollen indbefatter en stikprøvekontrol af tilbagetrækningen i alle led fra importøren og ud til sidste led før forbrugerne.

Ud over de 12 indberetninger om forurenede ægholdige produkter på det danske marked har der været et mindre antal indberetninger, hvor danske virksomheder har været involveret i distribution af forurenede produkter, som dog ikke har været fysisk i Danmark. Fødevarestyrelsen har fået kendskab til disse sager dels via RASFF, dels ved, at de involverede virksomheder selv har henvendt sig til Fødevarestyrelsen.

Alle de danske virksomheder, der har været berørt af fipronilsagen, har levet op til deres ansvar med hensyn til at levere de nødvendige oplysninger til Fødevarestyrelsen samt at få trukket produkter tilbage fra markedet. Fødevarestyrelsen fører kontrol med, at tilbagetrækningerne forløber tilfredsstillende.

8. Fødevarestyrelsens instrukser til kontrol

Kommissionen har den 7. august 2017 notificeret medlemsstaterne om, hvordan de skal håndtere sagen i forhold til:

- blokering af de involverede hønsesbesætninger i Belgien og Nederlandene, og
- hvilke ægprodukter, der skal tilbagetrækkes fra virksomhederne eller tilbagekaldes hos forbrugerne.

Fipronil er ulovligt i fødevarer, og derfor må fødevarerne ikke markedsføres. Fødevarestyrelsen følger Kommissionens instrukser og har endvidere kontaktet Kommissionen den 15. og den 18 august 2017 for yderligere oplysning om, hvornår æg og produkter skal trækkes tilbage. EU-Kommissionen har oplyst Fødevarestyrelsen om, at når der er tale om opkoncentrerede ægprodukter (f.eks. æggepulver), så vil produktet ikke være ulovligt at anvende/markedsføre, hvis det kan dokumenteres eller beregnes, at indholdet af fipronil i råvaren (æg)(til produktion af æggepulveret) er under 0,005 mg/kg.

Fødevarestyrelsen har kommunikeret til erhvervet, at det er Fødevarestyrelsens opfattelse, at færdige produkter skal overholde grænseværdien på 0,005 mg/kg.

På baggrund af Kommissionens instruks, indberetninger fra Fødevarestyrelsens kontrolenheder og forventningen om et større antal sager har Fødevarestyrelsen udarbejdet en instruks for håndtering af indberetninger og spørgsmål fra virksomheder og fra forbrugere. Instruksen beskriver:

- hvordan sagen er afgrænset,
- hvilken særlig information berørte virksomheder skal have, samt
- hvilke tiltag virksomheden skal iværksætte, hvis et parti fødevarer vurderes at indeholde fipronil over grænseværdien.

Instruksen opdateres i takt med, at nye informationer og nye problemstillinger dukker op.

9. Information til erhvervet

Fødevarestyrelsen udsendte d. 11. august en meddelelse til importørnetværket *Kontaktforum for Importspørgsmål* om de fastsatte aktionsværdier for tilbagetrækning og tilbagekaldelse af ægprodukter. Styrelsen opfordrede organisationerne til at informere de relevante medlemsvirksomheder, så deres egenkontrol kunne tage højde for problemet.

Efterfølgende har styrelsen opdateret brancheorganisationerne Landbrug & Fødevarer, Dansk Industri, Dansk Erhverv og HORESTA pr. brev med status for fipronil-sagen. Andre interessenter er blevet informeret ved udsendelse af samme brev til *Kontaktforum for Importspørgsmål*.

Brevet orienterer om sagens omfang og virksomhedernes normale forpligtigelse til at agere på meldinger fra kunder eller leverandører om fund af fipronil.

Den 22. august holdt Fødevarestyrelsen møde med Landbrug & Fødevarer samt Dansk Industri. Mødet kom i stand, da det blev kendt, at der var fundet fipronil i æg fra flere lande end Nederlandene og Belgien. På mødet blev der opnået enighed om en fælles håndtering af situationen, som blandt andet omfatter, at virksomheder, der anvender importerede æg og ægprodukter i deres produktion, sikrer sig mod fipronil i importerede æg via leverandørerklæring eventuelt suppleret med analyser.

Fødevarestyrelsen har efterfølgende tilsvarende haft kontakt med Dansk Erhverv, HORESTA samt DSK og COOP med henblik på, at deres medlemmer har tilsvarende opmærksomhed på fipronil i importerede æg og ægprodukter.

10. Håndtering over for eksportmarkeder

Fødevarestyrelsen har pr. 25. august 2017 i denne sag fået følgende direkte henvendelser fra tredjelande:

- 7. august Ambassaden i Kina på vegne af myndighederne (AQSIQ)
- 9. august Ambassaden i Sydkorea på vegne af myndighederne (MFDS)
- 10. august Ambassaden i Malaysia på vegne af myndighederne
- 11. august Den sydkoreanske ambassade i Danmark
- 15. august Ambassaden i Kina på vegne af myndighederne i Hong Kong (HK FEHD)
- 18. august Ambassaden i Indonesien
- 21. august Ambassaden i Rusland på vegne af myndighederne

Henvendelserne drejer sig primært om, hvad Danmark gør i forhold til at blokere import og eksport af fipronil forurenede æg, om der er fundet fipronil i danske æg, og om myndighedernes og fødevarerbranchens forholdsregler. Alle henvendelser er besvaret eller er ved at blive besvaret. Ingen af de ovennævnte lande har givet udtryk for at ville stoppe importen af æg fra Danmark.

Ambassaden i Sydkorea har meddelt, at der er fundet fipronil i æg fra producenter i Sydkorea, og at der ikke vil være nogen restriktioner på ægprodukter fra EU i øjeblik-

ket. Myndighederne i Hong Kong har meddelt EU, at de vil have en strengere importkontrol af æg fra EU. Oman har meddelt EU, at de er stoppet med at udstede importtilladelser for æg fra EU indtil videre.

Fødevarestyrelsen sendte den 11. august en instruks til alle ambassader om den nuværende situation i Danmark i forbindelse med import af æg forurenet med fipronil. Informationsmaterialet er beregnet som baggrundsinformation, så der kan gives korrekt information, hvis ambassaderne får henvendelser og spørgsmål fra myndigheder, medier, mv. i de respektive lande.

Den 22. august fik alle ambassader en opdateret instruks baseret på den aktuelle situation i Danmark. Efter en henvendelse fra en stor dansk producent af ægprodukter, som på grund af en notifikation via EU havde fået problemer med eksport til Saudi Arabien, har Fødevarestyrelsen foreløbigt gennem Udenrigsministeriet henvendt sig til de saudiarabiske myndigheder for at forelægge den danske fremstilling af sagen.

11. Information til offentligheden

Fødevarestyrelsen har løbende informeret borgerne om fipronil-sagen både via pressemeddelelser, hjemmeside og sociale medier. Der er gjort opmærksom på, at efterforskningen er i gang, og at der kan dukke nye oplysninger op fra dag til dag.

7. august Pressemeddelelse: Du kan trygt købe danske æg i danske butikker, viser den første uges efterforskning.

10. august Nyhed: 20 tons forurenede æg solgt i Danmark. Æggene er ufarlige, men ulovlige, og skal trækkes tilbage. Også på Facebook. Efterfølgende indslag i alle danske medier.

11. august Fødevarestyrelsen etablerer en sær-side på www.fvst.dk, der samler alle aspekter af æggesagen: Risikovurdering, Nyheder, Sundhedsfare, Erhvervsinteresser, Efterforskningen og Baggrund. Lanceres på Facebook og Twitter.

17. august Nyhed: Flere forurenede æg opsporet.

18. august Nyhed: Ministeren beder om redegørelse.

22. august Nyhed: Sagen om forurenede æg breder sig til andre lande, og tidshorizonten for udbredelsen rykker sig, fordi forurenede æg nu er solgt før 1. januar 2017.

25. august Facebook-opslag: "Fipronil på hunde, ikke på høns?" Opslag rettet mod hobby fjerkræhold og stalddørsbesætninger med budskabet om, at fipronil ikke må bruges til at bekæmpe blodmider hos fjerkræ.

12. Afsluttende

Fødevarestyrelsen fortsætter med at overvåge og efterforske denne sag, ligesom det sker i hele Europa. Fødevarestyrelsen kan ikke udelukke, at yderligere efterforskning vil afdække flere sager om import af æg eller produkter med æg med fipronil til Danmark.

I EU-regi er der indkaldt til et møde om sagen i den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder (SCoPAFF) d. 30. august 2017. Den 5. september vil Kommissionen på det uformelle Rådsmøde (Landbrug) give en status over sagen.

Endelig forventes EU-formandskabet at ville indkalde til et High-Level møde om sagen d. 26. september med deltagelse af ministre og direktører fra de ansvarlige myndigheder i medlemslandene.

Oversigt sager med fipronil berørte produkter på danske marked

	Dato sags start	Produkt og mængde	Analyser og risikovurderinger	Tilbagetrækning Tilbage-trækningskontrol Sags status
1	08-08-17	Kogte pillede æg, 40 stk.	Ingen risikovurdering ud over besked via RASFF om, at æggene skal trækkes tilbage.	Ingen tilbagetrækning / alt på hold Sag afsluttet.
2	10-08-17	Kogte pillede æg 5000 x 4 kg	2 analyser på hhv. 0,016 og 0,017 mg/kg. <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol foretages i alle omsætningsled. Sag afsluttet.
3	10-07-17	Scrambled eggs 200 x 10 kg	Analyserapport af scrambled eggs viser 0,020 mg/kg. <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol foretages i alle omsætningsled. Sag afsluttet.
4	11-07-17	Æggehvidekrystaller som er blevet brugt i flødeboller	Statement fra leverandør af æggehvidekrystaller oplyser et indhold mellem 0,005 og 0,72 mg/kg. Beregninger af æggehvidekrystaller viser under 0,003 mg/kg, <i>Betyder at flødebollerne ikke er sundhedsskadelige og ikke skal trækkes tilbage.</i>	Ud fra virksomhedens oplysninger konkluderes det, at der ikke er behov for tilbagetrækning af de fremstillede flødeboller. Sag afsluttet
5	14-08-17	Æggeblommer fra en berørt nederlandsk ægproducent Brugt i wienerbrød og tærter.	Virksomhed laver risikoanalyse ud fra oplysninger. Senere analysesvar på færdigvarer, som viser under 0,003 mg/kg. <i>Betyder at wienerbrød og tærter frit kan omsættes.</i> (EU-Kommissionen har oplyst Fødevarestyrelsen om, at når der er tale om opkoncentrerede ægprodukter (f.eks. æggepulver), så vil produktet ikke være ulovligt at anvende/markedsføre, hvis det kan dokumenteres eller beregnes, at indholdet af fipronil i råvaren (æg) (til produktion af æggepulveret) er under 0,005 mg/kg.)	Ikke behov for tilbagetrækning. Sag afsluttet.
6	14-08-17	10 paller æg fra berørte hollandske ægproducenter	Ingen oplysninger ud over de berørte ægproducent-numre.	Grundet udløbet holdbarhed ingen tilbagetrækning. Sag afsluttet.
7	15-08-17	Tamaco Egg Omelett 180 x 600 g frostvare	I statement fra leverandør nævnt niveau mellem 0,005 og 0,72 mg/kg <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol foretages i alle omsætningsled. Sag afsluttet.

8	17-08-17	Økologisk Bearnaise sauce	Den svenske leverandør har ud fra indhold i råvare regnet sig frem til 0,011 mg/kg i slutproduktet. <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol foretages i alle omsætningsled. Sag afsluttet.
9	21-08-17	Chokolade kage 855 enheder a 4 stk.	Oplysning om analyse af færdigvarer niveau mellem 0,005 – 0,015 mg/kg <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol foretages i alle omsætningsled. Sag afsluttet.
10	23-08-17	Æggeblommer af skrabeæg + hele skrabeæg, i alt 185 enheder	Den tyske leverandør oplyser, at produkterne overskrider grænsen på 0,005 mg/kg med et niveau på max. 0,07 mg/kg for æggeblomme. <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol i gang og foretages i alle led.
11	23-08-17	Pasteuriserede æggeblommer 48 enheder à 1 kg.	Den tyske leverandør oplyser, at produkterne overskrider grænsen på 0,005 mg/kg <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol i gang og foretages i alle led.
12	28-08-17	Pasteuriserede æggehvider og Pasteuriserede flydende røræg	Den tyske leverandør oplyser, at produkterne overskrider grænsen på 0,005 mg/kg <i>Betyder at produktet ikke er sundhedsskadeligt, men skal trækkes tilbage i alle omsætningsled.</i>	Tilbagetrækningskontrol i gang og foretages i alle led.